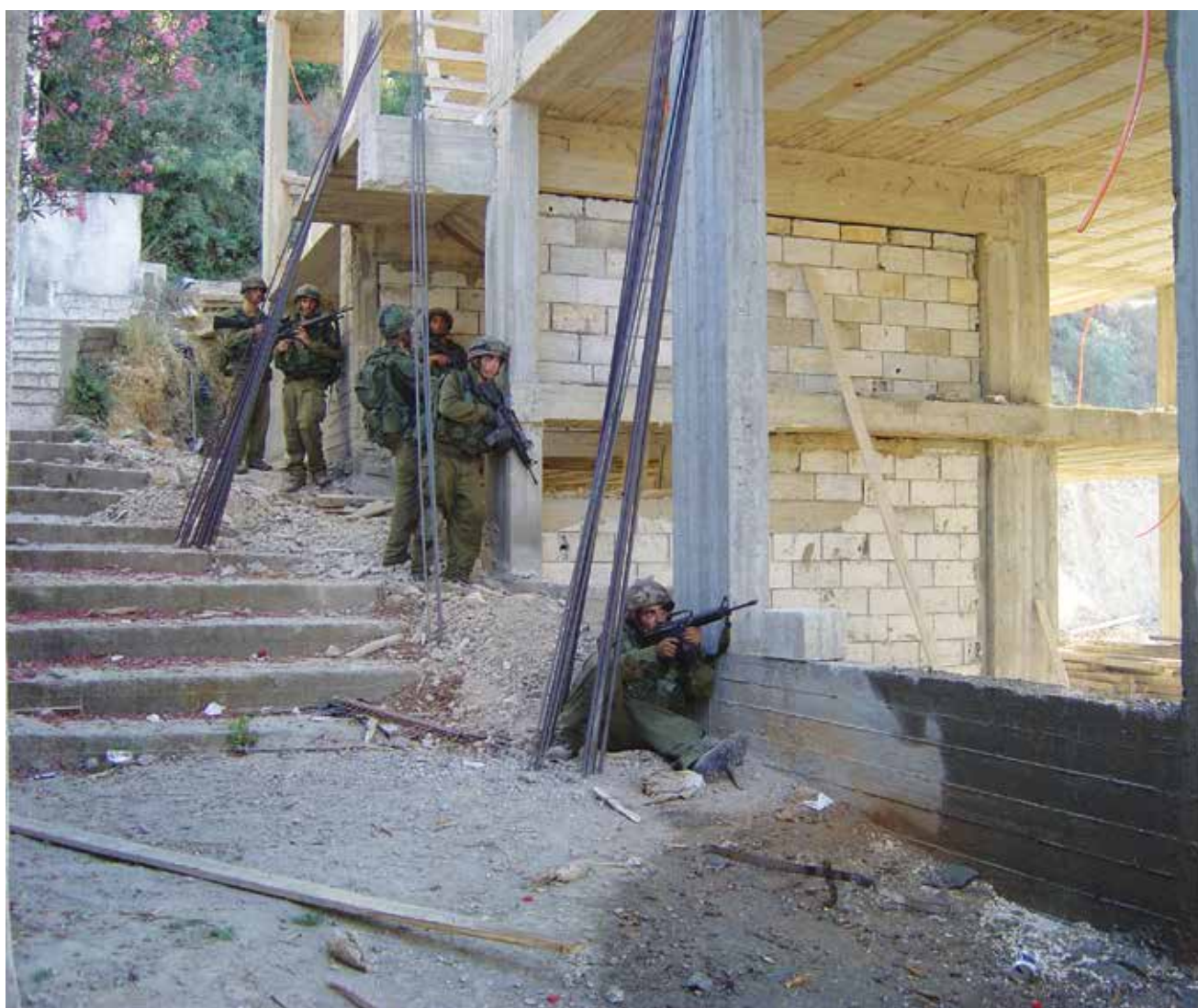


אובדנה של האי-סימטריה בטווח המגע ותעתועי הקטלניות

אחרי תחושת ההחמצה של מלחמת לבנון השנייה והגבלת התמרון במבצע "צוק איתן" עתיד הדרג המדיני לתת לצה"ל "צ'ק פתוח" ללחימה לתוך עומק שטח האויב. השאלה היא האם אנחנו מוכנים לכך, או שבכוונתנו לטפל בו רק מן האוויר ובאש מנגד? היות שהצלחות האויב ידחקו בנו לתמרון - כדאי שנשנה את מרכז הכובד של בניין הכוח ונתמקד בכוח שבנוי ומאומן ללחימה בשטח בנוי, ומצויד בנשק היורה אש לנפח



לוחמי צנחנים במילואים מעוצבת נשר במלחמת לבנון השנייה. פגיעה באויב עצמו, בשטחו, ולא פגיעה בתשתית דרך האוויר, היא הדרך היחידה להכריעו



אלים (מילי) בועז עמידרור, ראש תחום תפיסות בזרוע היבשה וראש מטה אוגדת עזה

אין זה שינוי הגישה העקרוני היחידי שצה"ל נדחק אליו תוך מחיקת הרגלי העבר. היעלמות פלטפורמות הלחימה² של האויב, בתהליך הפיכתו לצבא גרילה עירונית, הוא שינוי נוסף מאותה מעלה. יכולות האש של צה"ל, שהיו בנויות ויעילות מול שריון האויב, נדרשו להתאים עצמן לתופעה של היעלמות פלטפורמות הלחימה. ואולם, בעוד שמול תופעה זו ביצע צה"ל (בדחיפת התעשייה האזרחית) את ההתאמות הנדרשות, הרי שמול אתגר הלש"ב לא בוצעה ההתאמה עד למצב של אובדן הא-סימטריה.

בנקודת המגע שבה לא יכול עוד לוחם החי"ר להיעזר באש הסיוע (מדויקת ומודרנית ככל שתהיה) או באש החיפוי, נוצר מצב שבו האויב שרוי ביתרון טקטי על הלוחם הרגלי שלנו

במאמר אטען כי כשירות הלחימה בשטח הבנוי ובסביבה הבנויה ("שטחים סגורים") היא כשירות היסוד לכוח המתמרן בכלל, ולחי"ר בפרט. יש לבנות את הכוח המתמרן כולו בהתאם לצורכי הלחימה ולמאפייניה, וכך גם יש לאמנו ולציידו. עדיף לנו, בשונה מהמצב הקיים, כוח הבנוי ומאומן ללחימה בשטח בנוי על פני כוח הבנוי ומאומן ללחימה בשטחים פתוחים.

למה בכל דרך עתיד לוחם החי"ר להיכנס לתוך השטח הבנוי ולפעול בטווחי המגע?

התשובה הקצרה לשאלה שבכותרת היא: כי שם נמצא האויב, והאויב הוא המשימה. בתשובה מעמיקה יותר אפשר לראות כי בעשורים האחרונים, מול אויב שמאפייניו הם הטרור והגרילה, איבדה הקרקע מחשיבותה ואינה עוד דומיננטית כבעבר בהגדרת המשימות לכוחות. הגעת כוח מסוים למקום מסוים ובסד"כ מסוים אינה עוד המשימה, אלא המובן מאליו. כוח יכול להתמקם על השטחים השולטים, ולנהל אש על עיר האויב. הוא יכול גם להקיף אותה הרמטית, אין יוצא ואין בא.³ כך, ככל שנוקפים ימי המבצע, האויב אמנם חבול, אבל רחוק משבירה. בשלבים אלו מתחיל האויב לזנב בכוחות באיטיות כשבאותו הזמן נמשך ללא הפסק ירי תמ"ס לעבר העורף.

בשלב זה סביר יהיה להניח גם כי כל אויב או תשתית אויב שיכולנו לפגוע בהם מהאוויר כבר הותקפו, עוד לפני ביצוע התמרן. אבל הפגיעות הללו והנפגעים הללו אינם מרפים את רוח האויב, ואין בכוחם להכריעו. יותר מכך, כל טעות ירי תהפוך ללחץ לעצירת הלחימה ולסיומה בלא כלום.

לפיכך, פגיעה באויב עצמו, בשטחו, ולא פגיעה בתשתית דרך האוויר, היא הדרך היחידה להכרעתו. מתוך הבנה בסיסית זו מוכוון "החץ הכחול" במרשם הקרב לסימני האויב האדומים שבמפה, ולא לסימוני קווי הגובה של השטח השולט. בשפת ניסוח המשימה הפך "השטח החיוני" ל"נכס חיוני", והוא פרי של חקירה מודיעינית מקצועית ומוקפדת ולא פרי ניתוח השטח של המג"ד.

בנוסף, השטח הבנוי אינו רק "שטח סגור" אלא גם מאוכלס. השטח הבנוי עמוס באזרחים שבחצרותיהם, דירותיהם ועל גבם

כשינועו לוחמי גולני בתוך הנמרים המשוריינים שלהם בדרכם ללחימה בשכונת שג'אעיה במבצע הבא בעזה תלווה אותם אש סיוע רציפה ואפקטיבית. מאמץ מודיעיני יעיל יציף מטרות אויב ותאי תקיפה מצוינים יפגעו באויב בעילות. רוב פעולות האויב ישובשו, וכל אויב שיחשוף עצמו יושמד. ואולם ברגע שייצמדו הכלים לבתים שבפאתי השכונה וכוחות החי"ר ייפרקו מהם ייפסק הסיוע והכוחות יילחמו לבדם בקרבות פנים אל פנים מול אויב נסתר, הערוך היטב בהגנה, וכל זאת בתוך סביבה מאוכלסת באזרחים.

שם, בנקודת המגע שבה לא יכול עוד לוחם החי"ר להיעזר באש הסיוע (מדויקת ומודרנית ככל שתהיה) או באש החיפוי, נוצר מצב שבו האויב שרוי ביתרון טקטי על הלוחם הרגלי שלנו. נוצר מצב שבו, בנקודת הפריקה מהכלים המשוריינים נפרדים חיילי גולני מהשתייכותם לצד החזק. בנקודה זו יוצא האויב מהמחילות ותתחיל הלחימה "על היעד". בנקודה זו במציאות שדה הקרב הנוכחי, מתרחשת התהפכות הא-סימטריה. צה"ל הגדול לא מלווה את הלוחם בכניסה למבנה ובלחימה בתוכו. בנקודת המגע המצב הוא קלצ'ניקוב מול תבור; לוחם אויב שמכיר את השטח היטב מול לוחם שהשטח זר לו; מטען עוצמתי מוכוון היטב ונשלט מרחוק, מול רימון יד המוטל לאפולולית החדר. בנקודת המגע, קטלניות האויב גדולה באופן משמעותי, והא-סימטריה נותרת נחלתם של המפקדות הגבוהות.

מכיוון שהלחימה ב"שטחים סגורים" נעשית בטווחי המגע, ובסופו של דבר ייכנס החייל הרגלי למבנה, לסמטה, לחצר, לקומה, למנהרה, לסבך הפרדס ולדיר, נדרש לשמר בידו את יתרון הא-סימטריה. במילים אחרות: לשמר בידו יכולת קטלנית רלוונטית כשלא יוכל להסתייע באש החיפוי והסיוע.

במצב זה נוצרים שני פערים:

1. פער באפקטיביות הנשק ומידת הקטלניות של הכוח בטווחי המגע ובנקודות המגע.

2. אי התאמתה של המסגרת היחידתית הבסיסית ללחימה ב"שטחים סגורים" - כיתת החי"ר.

התאמת שני מרכיבי יסוד אלו לקרב הנוכחי צריכה להשפיע באופן מלא על בניין הכוח ועל אופן פעולת הכוח, מרמת הכיתה ועד הצק"ח. המאמץ הזה"לי המסתמן - הדן בקסמו של הקרב הרב-ממדי - מטפל בבעיות כולן, אך לא בפער הגדול ביותר: אובדנה של הא-סימטריה בנקודת המגע.

בבסיס טענתי עומדת הנחת העבודה שלפיה במהלך תמרן יחויב, בסופו של דבר, לוחם החי"ר להיכנס לתוך שטח בנוי ולהילחם בו. הוא ינוע רגלית ברחובות הכפר, העיירה או העיר, יידרש לעלות במדרגות, להיכנס למבנים ולפעול בהם. הגישה הבסיסית, שממליצה על הימנעות מכניסה ללחימה בתוך השטח הבנוי, "קולפה" לפני כשני עשורים¹ מתודעתם של מפקדי צה"ל ולא נשאר ממנה זכר.

נפקדותם של אש הסיוע, אש החיפוי ואש הרתק מהקרבות בטווח המגע

בלי להיכנס עמוק מדי לעולמות טכנו-טקטיים, נרחיב מעט בהגדרת מושגים אלו.

אש הסיוע. כל סוג של חימוש שנורה מחוץ לכוח הנלחם "על היעד", בין אם ישירות לעבר האויב (או האויב הצפוי) ביעד, ובין אם לאבטחת פעולתו של הכוח התוקף. גם אש שהכוח עצמו יורה יכולה להיחשב אש סיוע, אם כי מקובל לראות את אש הסיוע העצמי כאש לטובת חיפוי או רתק. גורמי אש הסיוע האופייניים הנתפסים כמערכים וכאמצעים הייעודיים לסיוע, הם: אש מרגמות, אש תותחים, טילים ארוכי טווח מכל הסוגים והמינים, מערכות נשק וחימוש המשוגרות מן האוויר (מטוסים, מסוקים ועוד), אש מן הים וכדומה. אל קבוצה זו עתידיים להיכנס גם אמצעים מודרניים שלא ניתן להזכירם. הם מדויקים, מהירים ובעלי ראשי נפץ עם כושר הרג משתנה. אך עדיין, ולעולם, הם ייחשבו אש סיוע.

אש הסיוע המודרנית של צה"ל מבטאת את האסימטריה באופן מובהק, אך עם זאת אין היא לוקחת חלק בקרב המגע. **אש החיפוי והרתק.** אש החיפוי והרתק⁶ היא אש סיוע שהכוח עצמו, שמסתער על היעד ומטהר אותו, מפעיל. הכלים שייקחו חלק במשימה זו יהיו לרוב מקלעים בינוניים וכבדים, מקלעי רימונים, טילי נ"ט, מטולי רימונים, צלפים לסוגיהם וכדומה. גם הטנק והמסוק⁷ יכולים לקחת חלק במשימה.

האויבים בצפון ובדרום פועלים בלחימת גרילה עירונית, ומנצלים בכך את כל יתרונותיה. באופי לחימה זה האויב אינו מתנדב לספק מטרות, ונדרש מכוחותינו להגיע עד למגע ישיר עם האויב כדי להילחם מולו. להגיע למגע ישיר משמעותו ליצור מפגשים בטווחים קצרים מאוד

על ההבדל שבין חיפוי לריתוק ניתן ללמוד משמם: החיפוי יורה לעבר האויב, ואילו תפקיד הריתוק למנוע מהאויב "האחר" להזרים כוחות ולעבות מערך. הריתוק נועד לפגוע באויב, ובעיקר למנוע ממנו שינוי בהיערכותו. במציאות הלחימה בשטח הבנוי משימת הריתוק (הבנויה במקור מול אויב ביעד מבוצר או חפור, המעבה את הגזרה המותקפת) אינה מתקיימת. את הסכנה באויב שמגיע מהאגף מבצע הכוח עצמו בהקצאת כוחות למשימת אבטחת אגף.

כמו החיפוי גם הריתוק, זה כמו זה, שניהם אינם משתתפים בקרב המגע. הם מתמקמים מרחוק בטווח היעיל שלהם, אך פוסקים לפעול כשהכוח המסתער פועל בתוך היעד.⁷ על כן, בשטח בנוי הכוחות הללו אינם יעילים והאפקטיביות שלהם אפסית. המקלעים הבינוניים והכבדים ומקלעי הרימונים, שעליהם מושתתים כוחות החיפוי, אינם יעילים למשימתם. הם אינם חודרים את קירות המבנים בכפרי דרום לבנון, ובשל כך אינם אפקטיביים.

מתקיימת הלחימה. השטח הבנוי מחייב לחימה סלקטיבית של כניסת כוחות לשטח הבנוי. על כן, עתיד לוחם החי"ר להיכנס לתוך השטח הבנוי ולפעול ב"טווחי המגע", בכל דרך.

מהם טווחי המגע בשטח הבנוי?

טווח המגע בלחימה בשטח בנוי נע בין 20 סנטימטרים - זהו רוחב חומת הגדר שמפרידה בין האויב לכוחותינו - ועד 70 מטרים, כרוחבו הממוצע של רחוב ושתי שורות הבתים שמשני צדדיו.

בטווח המגע מתקיימים שני תנאים: הטווח היעיל של כלי הנשק שנמצאים בידי הצדדים, והיכולת שלהם לזהות את זה. מילון צה"ל מוסיף: "קרבה רבה בין שני כוחות יריבים".⁸ בשטח הבנוי יכולת הזיהוי היא המשתנה הדומיננטי יותר. הטווחים היעילים של הנשק ארוכים מטווחי הזיהוי ההדדי.

לחימת "על היעד" בתוך השטח הבנוי אינה מעבר ברחובות העיר בנסיעה או על צירים בדרך לכפר זה או אחר. לחימה בתוך השטח הבנוי משמעה תנועה ואש בחדרים, במסדרונות, במרתפים ובעליות הגג, בחדרי המדרגות, בחצרות הנצורות, במבני הממשל והחינוך, בחממות, בפרדסים, במטעים ובשדות, במפעלים ובחנויות הממכר ועוד. במרחבים הללו טווחי המגע מתקצרים לעשרות מטרים בודדים.

האמירה כי הטווח הוא עד 70 מטרים עקרונית בלבד ואינה מחייבת. במקומות שונים הטווח מוערך בכ-100 מטרים. כך או כך אין המטוס, טיל הנ"ט או הטנק יורים לטובת הכוח בטווחי עשרות המטרים תוך כדי ביצוע הלחימה. גם אם נתעקש להגדיל את הגדרתו של "טווח המגע" - עדיין לא נמצא שם את אש הסיוע, מדויקת ככל שתהא.

אופי האויב כגורם מרכזי המשפיע על טווחי המגע

האויבים בצפון ובדרום פועלים בלחימת גרילה עירונית, ומנצלים בכך את כל יתרונותיה. באופי לחימה זה האויב אינו מתנדב לספק מטרות, ונדרש מכוחותינו להגיע עד למגע ישיר עם האויב כדי להילחם מולו. להגיע למגע ישיר משמעותו ליצור מפגשים בטווחים קצרים מאוד.

האויב רוחש כבוד לאש הסיוע (בעיקר זו האווירית), והוא מודע היטב ליעילותה. האויב זיהה כי הקרבה לכוחותינו מנטרלת את הסכנה, ועל כן יעדיף ליצור מגע עם כוחותינו בטווחים הקרובים, על-פי רוב בהפתעה. כל זאת תוך שימוש בחזות הדומה ככל שניתן ללוחמי צה"ל. דמיון האויב לכוחותינו מנטרל לחלוטין את אפשרות הירי לסיוע קרוב, גם אם הוחלט לנקוט אותה.

האויב אינו רק מגן, האויב גם תוקף

בשנים האחרונות בנה האויב כוחות שאינם כבולים למשימת ההגנה בלבד, ושתפקידם לתקוף את כוחותינו.⁵ אמנם תמיד נשאף כי אש הסיוע בעזרת מודיעין איכותי תשבש את התקפות האויב הללו, אולם אסור להתבסס על הנחה זו. מרגע יצירת מגע בין כוחותינו לכוחות האויב התוקפים, לא תוכל אש הסיוע לירות לתוך הקרב.

במצבי קיצון (לרוב כדי למנוע חטיפת חיילים) נורית אש סיוע בטווחי המגע, ואולם "אש בוטיק" זו חריגה ולרוב היא תוצאה של דחק הנוצר במהלך ניסיון למנוע חטיפה בכל מחיר. אין לראות בה הפגנת יכולת שניתן להתבסס עליה.



מנהרת לחימה שהתגלתה על-ידי צה"ל במבצע "צוק איתן". בשנים האחרונות בנה האויב כוחות שאינם כבולים למשימת ההגנה בלבד, ושתפקידם לתקוף את כוחותינו

יותר נדרש חיזוק משמעותי ואיכותי של מרכיבי אש הסיוע על גווניה הרבים. המאמץ הצה"לי העיקרי מושקע בשכלול מרכיבי אש הסיוע ותאי הפיקוד והשליטה המפעילים אותה, ואולם בעשותו כן אין הוא משפיע על יכולת הפגיעה באויב שנמצא בקרבתו של הכוח הרגלי בלחימה בטווחי המגע. חיזוק אש הסיוע ותאי הפיקוד והשליטה עליה נעשה על חשבון השקעה שיש לעשות בכוחות עצמם. חיזוק האש מסווה את הפער האמיתי: קטלניות הכוח בקרבות בטווחי המגע חייבת להתבסס על אפקטיביות החימוש של הכוח הרגלי עצמו. החלטת ההצטיידות שנעשתה לאחרונה בדבר ציוד חלק מכוחות החי"ר בטיל אישי נגד ביצורים היא דוגמה מבורכת, אך אינה אלא חלק קטן מהנדרש.

מה הופך כוח מסוים לקטלני?

קטלניות נתפסת בעינינו כהשמדה או כהרג. שדה קטל הוא שדה מוות, ובתודעה שלנו קטל שווה מוות. ואולם, במילון צה"ל כיום לא מוגדר המונח "קטלניות", ובמילון צה"ל המתחדש, שטרם פורסם, תוגדר הקטלניות: "הכושר להרוג את מושא הפעולה (האובייקט) או להשמידו".

עולה השאלה: האם הרג האויב הוא מטרה? על-פי תפיסת בניין הכוח של זרוע היבשה, "יבשה באופק 2.0 - לוחמת היבשה 2030", ההרג אינו מטרה, אלא אפקטיביות החימוש לנטרול המטרה. בתפיסה מוגדרת הקטלניות כך: "הקטלניות היא קודם כול מדד של אפקטיביות האמצעי היורה [...] ההישג הנדרש מהנשק הוא לנטרל את המטרה כך שלא תהווה איום על כוחותינו. הרג אינו המטרה, אם כי על-פי רוב זו הדרך להבטיח את הסרת האיום לאורך זמן".⁸

התבוננות על הקטלניות כמדד של אפקטיביות האמצעי היורה, כשההישג הנדרש הוא לנטרל את המטרה כך שלא תהווה איום על כוחותינו, מביאה אותנו להכרה כי הנשק האישי, הנשק

לעומתם, הטנק והמסק"ר יעילים, אפקטיביים ומומלצים לשימוש רב, אך אינם מחפים על הכוחות בטווחי המגע. בלחימת החי"ר בטווחי המגע בשטח הבנוי לא נעשה שימוש בחימושים "כבדים" המגיעים מחוץ לכוח, אלא בירי מתוך הכוח בלבד. הכוח מחפה על עצמו, מתוך עצמו, וכך מתקדם. הכוח מגיע למגע ונכנס ללחימה בבתים ובחצרות. טווחי הבטיחות בלחימה אמנם מתקצרים, אך אינם מתבטלים. ירי סטטיסטי של מקלעים, מרגמות ותותחים נעצר בטווחים שונים מהכוח המתקדם (בהתאם לסכנה הפוטנציאלית לכוח), ואולם אש הסיוע אינה מתקיימת בתוך מרחבי המגע עם האויב.

גורם נוסף שמגביל את אפשרות הפעלת אש הסיוע בקרבת הכוחות הוא סיכון של ירי כוחותינו על כוחותינו. סכנה זו גדלה כתוצאה מהיעדר יכולת של היורים לזהות את כוחותינו. הכוחות עושים כל מאמץ שלא להיחשף לאויב, וכתוצאה מכך, הם אינם גלויים גם לכוחות המחפים. סכנה זו, בהיותנו קטלניים יותר מהיריב, גורמת לעצירת אש הסיוע בטווחי זמן ומרחב הרבה מעבר לרצוי.

לסיכום, בלחימה בטווחי המגע בתוך השטח הבנוי, אין נשק החיפוי ונשק הסיוע משתתפים בלחימה. בטווחי המגע נלחם לוחם החי"ר עם הנשק האישי שבידו.

"עושים חורים באויב" ותעתוע הקטלניות

היות שאש הסיוע ואש החיפוי והרתק אינן לוקחות חלק אפקטיבי בלחימה "על היעד" בתוך המבנים ובין הסמטאות, קטלניות הכוח כולה מתבססת על עוצמת האש שהוא נושא על עצמו למעמקי השטח הבנוי. אך בפועל, במרחבים הנ"ל עוצמת האש הזו לא קיימת והכוח אינו קטלני. הסלוגן המוכר הוא של "חיזוק ראש החץ" או "חיזוק הקצה המבצעי". כדי להפוך את הכוחות הלוחמים בקו המגע ליעילים וקטלניים

הדומיננטי כיום בקרבות המגע, אינו אפקטיבי. על-מנת להפוך את הכוח לקטלני - עלינו לציידו בחימוש אפקטיבי ומותאם ללחימת שטח בנוי.

אש לנפח - דוגמה לקטלניות הנדרשת

יש להפנים כי החימוש, שכל תכליתו לעשות חור באויב, צריך לפנות מקומו מן ההיסטוריה. מאז ימי נפוליאון ועד היום, מחפש החי"ר לעשות באויב שלו חור (לירות קליע בגוף האויב). בימים ההם, שבהם הפצוץ היה שקול לאדם מת או לכל הפחות מושבת, יכולנו להסתפק ביצירת חור באויב. כיום אנחנו לא צריכים לעשות באויב חור, ואפילו לא חייבים להרוג אותו (ערכו של אויב שבי תמיד יהיה גבוה מאויב מת). היות שהחימוש שברשות לוחם חי"ר בלחימה "על היעד", ייעודו לעשות חור באויב - נוצר מצב שבו נדרש הלוחם, בזמן לחימה בחלל הסגור, לכוון את נשקו באופן מדויק, על-מנת להיות אפקטיבי בבואו לנטרל אותו. בטווחי המגע האפולוליים והמאובקים, שבהם נדרש הלוחם לפעול במהירות רבה, קשה למצוא את האויב ולפגוע בו בכדור הראשון.

על-מנת להשיג אפקטיביות ולהגדיל באופן משמעותי את הסיכוי לנטרל את האויב בחלל החדר או במעלה חדר המדרגות, יהיה רובה הציד קצוץ הקנה, היורה עשרות כדורים לחלל שלפני הלוחם, מתאים יותר למשימה. בלחימה בשטח הבנוי יהיה כלי הנשק המכסה שטח גדול לטווח קצר אפקטיבי יותר. בשטח הבנוי אנחנו צריכים להצטייד בכלי נשק היורים אש לנפח.

שלושה ממאפייני לחימת השטח הבנוי דוחקים בנו להעדיף ולהצטייד בכלי שיורה אש לנפח:

- ריבוי תאי שטח ותת-תאי שטח שבתוכם וביניהם יש לנוע ושאותם יש לסרוק ו"לזכות" מאויב.
 - אויב מסתתר וקשה לגילוי.
 - "זמן חיות מטרה" קצר מאוד המחייב ירי מהיר מאוד.
- הואיל והקליע רק עושה חור בחלל של תאי השטח, אין הוא תואם כמענה למאפייני הלחימה האלו. כל מגוון כלי הנשק שלנו, מלבד נשקו של החי"ר, הותאמו למשימה: את אש הטנקים התאמנו (משתמשים בפגזים ייעודיים לשטח בנוי, החודרים לקיר המבנה ומתפוצצים בתוכו); את ראשי טילי הנ"ט התאמנו (פיתחנו ראשי נפץ נגד אדם או כאלו החודרים למבנה ומתפוצצים בתוכו); את החימוש הנורה על-ידי חיל האוויר התאמנו למטרות נגד אדם; את אש הארטילריה התאמנו (הרומח). כל כלי הירי הללו הפסיקו לעשות חורים באויב. גם לחי"ר נדרש שינוי, והוא צריך את זה יותר מכולם. בשם השגת קטלניות לקצה המבצעי, נדרש לציידו בנשק היורה אש לנפח. האם יהיה זה נשק שיוצר גל חשמלי; שיורה קרני חום; שמייצר גלי הדף; או מפזר גז משתק? אין לדעת, אבל בהחלט אפשר להתחיל ברובה ציד קצוץ קנה.

אי התאמתה של המסגרת היחידתית הבסיסית ללחימה בשטחים סגורים

אל פער חוסר הקטלניות המוביל להתהפכותה של הא-סימטריה בנקודת המגע מתווסף פער משמעותי נוסף - חוסר התאמתו של כוח החי"ר במבנהו היסודי ביותר ללחימה בשטחים סגורים. "מבנהו היסודי ביותר" הוא כיתת החי"ר. טרם ההתמקדות בכיתת החי"ר חשוב לדון במיקומו ובתפקידו

החשוב של השריון בלחימה בשטח בנוי. מיקוד מאמרו זה בלוחמי חי"ר אינו מבטל את חשיבות השריון בלחימה בשטח בנוי. השאיפה העקרונית והבסיסית חייבת להיות שהטנק יהיה צמוד לכוחות חי"ר כל הזמן. יתרה מכך, היעדר אפקטיביות של אש חי"ר בשטח בנוי גרר תופעה, שבה כוחות חי"ר מקדמים לקדמת הכוחות טנק שיירה פגזים על כל מבנה שהם עתידים להיכנס אליו. ברור לכל כי טכניקה זו אינה יכולה לעמוד למבחן בכל עת, וכי רבים הם המצבים שבהם כוחות חי"ר יפעלו ללא חיפוי צמוד מכוח השריון.

על אף השאיפה להילחם כחי"ר בשילוב צמוד של שריון אין הטנק עולה במדרגות ואינו מטרה מבנים, ולפיכך חלקו בלחימה "על היעד" מוגבל. יותר מכך, מפאת הסכנה האפשרית של פגיעה בכוחותינו בעיית הגישה איננה היחידה שמגבילה את יכולת הטנק להשתתף בלחימה "על היעד".

ההתמקדות בכיתת חי"ר. כיתת חי"ר היא המסגרת היחידתית הקטנה ביותר שיכולה לקבל משימה מוגדרת בלחימה. בראש הכיתה עומד מפקד מוגדר, מוסמך, בעל אחריות ודרגה. "הכיתה היא היחידה התקנית הקטנה ביותר והנמוכה ביותר במדרג הארגוני [...] והיא הדרג הנמוך ביותר שיכול לבצע תנועה ואש תוך חיפוי ישיר".

הדיון מתחיל ברמת הכיתה, פשוט מכיוון שאינו יכול להתחיל ברמת החוליה. החוליה בתורת הארגון היא מרכיב ראשוני שאינו ניתן לחלוקה (חוליית מקלע, טנק, צמד צלפים וכדומה הם מרכיב ראשוני שאינו ניתן לחלוקה). הדיון בכיתת חי"ר הוא הדיון באוסף המרכיבים הראשוניים ששילובם המיטבי, בהתאם לכללי ארגון היחידה, יאפשר את בניין הכוח הטקטי הנמוך ביותר המותאם ללחימה בשטח בנוי.

ייעוד הכיתה צריך להיות מוכוון להיותה יחידת לוחמה טקטית המתמחה בלחימה בשטחים סגורים בכלל ובשטח בנוי בפרט, שמשימתה האופיינית היא סריקה סלקטיבית של מבנה דו-קומתי קטן והשמדת האויב שהתמקם בו

מתוך ההיסטוריה והניסיון הצבאי האוניברסלי, תהיה הכיתה בהרכב משתנה של 8-12 לוחמים, והיא תאורגן במבנה של עד שלוש חוליות שבראשן מפקד. הכיתה פועלת במבנה קבוע, והיא אינה משנה את הרכבה כדבר שבשגרה טרם קרב. אין אפשרות לפצל את הכיתה, ואם עושים זאת - אין הכיתה נשארת כיתה.

גודל הכיתה הוא בעיקר תוצר לוואי של מגבלת מוטת השליטה של אותו מפקד זוט; קיבולת הכלי שעליו מגיעה הכיתה לשדה הקרב; וייעודה המרכזי להילחם "על היעד". הייעוד, כלומר מאפייני "הלחימה על היעד", הם הגורם הדומיננטי שישפיע על מבנה הכיתה הפנימי ועל טכניקות הלחימה שלה.

מבנה הכיתה הקיים בצה"ל כיום מותאם ללחימה בשטח פתוח. המבנה בנוי ללחימה מול עמדות האויב הפזורות בהיקפויות על פרט נוף כלשהו. מבנה כיתה זה מאפשר לפרוס את הכוח לקראת מגע (על-פי רוב שתי כיתות, זו לצד זו), לצמצם טווח



אימונים בשטח פתוח. הכיתה צריכה להיוולד ברחוב ושם להתבגר ולהתאמן כי שם היא תיבחן - בשטח בנוי

סיכום

צה"ל בנוי על אתוס הלוחם שמעביר את הלחימה לשטחי האויב. אך יותר משצה"ל בנוי כך, כך בנוי האתוס הלאומי. לאתוס יהיה מרכיב משמעותי בקבלת ההחלטה לתמרן. האויבים שלנו בונים כוח לתקוף לתוך שטחנו. גם אם נופתע וגם אם לא - יהיו לאויב הצלחות, שהרי "קו המגע לעולם ייפרץ". יש מי שחושב שתהיה בידינו אפשרות בחירה אם לתמרן ולתקוף קרקעית לעבר שטח האויב או להמטיר אש מדויקת משטחנו. עלינו להפנים כי הצלחות האויב ידחקו בנו לתקוף לשטח האויב, וכשנתקוף - נילחם בשטח בנוי.

התמרן, שתכליתו לכבוש שטח ולהשמיד אויב, יידרש להילחם בשטח הבנוי בכל מתאר. בשטח בנוי פועלים בטווחי המגע שבהם פעולת חי"ר היא הדומיננטית ואף היחידה. במרחב לחימה מצומצם זה מתהפכת האסימטריה של צה"ל מול אויביו, והיתרון עובר לידי האויב.

תקיפת האויב בכל דרך תמיד מבורכת, אך אין בכוחה להכריעו. מאמצי חיזוק הקטלניות, בדמות חיזוק משמעותי של גורמי אש הסיוע ותאי הפיקוד והשליטה המפעילים אותה, שגויים ולא רק שאינם מחזקים את הקטלניות - אלא אף מחלישים אותה. גם חיפוש הפתרון בדמות תקיפה בטווחים נוספים, אינו משפר את הקטלניות של הכוח המרכזי שמבצע את הלחימה - כוח הלוחם הרגלי. הוא אמנם מחליש את האויב, אך אינו מכריע אותו.

אחרי תחושת ההחמצה של מלחמת לבנון השנייה והתמרן המוגבל במבצע "צוק איתן" עתידה המדינה לתת לנו "צ'ק פתוח" ללחימה לתוך עומק שטח האויב. השאלה היא האם אנחנו מוכנים לכך, או שבכוונתנו לטפל בו רק מן האוויר ובאש מנגד? היות שהצלחות האויב ידחקו בנו לתמרן - כדאי שנשנה את מרכז הכובד של בניין הכוח ונתמקד בכוח שבנוי ומאומן ללחימה בשטח בנוי ומצויד בנשק היורה אש לנפח.

ההערות למאמר זה מתפרסמות בסוף הגיליון.

לאויב, לקבל חיפוי קרוב ורחוק ולסיים בהסתערות על האויב. מול תכלית זו נבנתה הכיתה.

לנוכח התרבות הלחימה בשטח בנוי, לצד הביטחון השוטף בשטחי יהודה ושומרון, הותאמה הכיתה להיכנס ולהילחם בתוך השטח הבנוי. בצה"ל לקחו את אותו המבנה העקרוני, המיועד בבסיסו ללחימה בשטח הפתוח מצד אחד, ואת התרגולות שהיו בכניסה לחדר מצד אחר, והתאימו אותם לטכניקה הקרבית שנראית נכונה למבנה הקיים.

אז מה נדרש לעשות? קודם כול להבין את הפער שנוצר, ואז להפסיק להתאמן בלחימה בשטח פתוח קלסי. בעבר חשבנו שתרגילי סדר על מגרש המסדרים עוזרים למשמעת המיקום של הלוחם בתוך המסגרת. כיום, במובן מסוים, אנחנו אומרים שתרגילי השטח הפתוח יוצרים את הבסיס ללחימת הכיתה, ואחר כך נאמן את הכיתה בשטח הבנוי. הכיתה צריכה להיוולד ברחוב, שם להתחיל את חייה, ושם להתבגר, כי שם היא תיבחן. אין בכוונת מאמר זה לתת הצעה למבנה הכיתה המותאם ללחימת שטח בנוי, אלא להציע לקבוע את ייעוד הכיתה ללחימת שטח בנוי כייעוד מרכזי ובלעדי. ייעוד הכיתה צריך להיות מכוון להיותה יחידת לוחמה טקטית המתמחה בלחימה בשטחים סגורים בכלל ובשטח בנוי בפרט, שמשימתה האופיינית היא סריקה סלקטיבית של מבנה דו-קומתי קטן והשמדת האויב שהתמקם בו. כך או כך, חייבים לעדכן את מבנה כוח חי"ר הבסיסי ביותר שנלחם בשטח בנוי, ולהתאימו לאתגר הקיים.

בתקופת מארבי ההסתתרות של הלחימה ברצועת הביטחון בלבנון (1985-2000) יצאו כוחות חי"ר למשימה ייעודית של מארב שבו להסתתרות ולצלילה היה משקל דומיננטי. הכוח נבנה, הותאם, צויד, הוכשר ואומן לייעוד הספציפי הזה. לוחמי הגדודים הגיעו למומחיות שאינה קיימת היום אף ביחידות המובחרות. זו הגישה שיש לאמצה.

שינוי זה מתבקש ואינו גוזל שנים של פיתוח טכנולוגי ותהליכי הטמעה ארוכים. למען האמת, הוא אינו כולל עלויות כלל - זהו שינוי שכולו מסתמך על ארגון שונה של הקיים.